

# همشهری

حافظ  
رضا به داده بده وز جبین گره بگشای  
که بر من و تو در اختیار نگشادست

صفحه آخر

www.hamshahronline.ir  
www.hamshahronline.ir

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر (عج)، کوچه شهید سید کمال قرنی، شماره ۱۴  
کد پستی: ۴۵۹۵۶-۱۹۶۶۶ تهران، صندوق پستی: ۱۹۳۹۵۵۴۴  
تلفن: ۲۲۰۳۰۰۰-۲۲۰۳۰۰۰، ۲۲۰۳۰۰۰-۲۲۰۳۰۰۰

پدیرش آگهی: ۸۳۳۲۱۰۰۰  
چاپ: همشهری  
تلفن: ۴۸۰۷۵۰۰۰

**ایران‌شهر:**  
دبیر: مهرداد عباسی  
تندیس: ...  
مدیر: سعید محمدی  
دبیر: مریم سرخوش  
**سرخ:**  
مدیر: جواد عزیزی  
مدیر: سعید جعفری  
**دانشگاه:**  
مدیر: ساسان شادمان  
مدیر: زهرا خلجی  
**سرزمین من:**  
مدیر: محمد باریکاتی

**سیاسی و دیپلماتیک:**  
مدیر: حسین ارجلو  
**شهرنگار:**  
مدیر: پروانه بهرام‌نژاد  
دبیر: مهرداد باقرپور  
**اقتصاد:**  
مدیر: حسین لطفی  
دبیر: مهرداد موسوی‌پور  
**تماشاگر:**  
مدیر: امیرمحمد یعقوب‌پور  
دبیر: لیلی فرسند

### تهران‌گرام

#### مدرن ترین مسجد تهران



مسجد قدس محله سعادت آباد، مسجدی به سبک معماری نوگراست. در این سبک، گنبد به مفهوم گنبدهای سنتی و معمول وجود ندارد؛ ولی به جای آن شکل هندسی دیگری طراحی و اجرا می‌شود تا بیانگر همان گنبد در معماری اسلامی باشد. معماری منحصر به فرد این مسجد باعث شده که در زمره مساجد مدرن و خاص تهران قرار بگیرد. این مسجد براساس الگویی از مسجد «فیصل» پاکستان ساخته شده که جزو زیباترین و بزرگ‌ترین مساجد آسیا محسوب می‌شود.

## خوشمزه‌های زمستانی تهران

مردم پایتخت در زمستان چه غذاهایی می‌پختند و چه نوبرانه‌هایی داشتند





در بساط لب‌فروش‌ها و باقالی‌فروش‌ها یک خوراکی دیگر هم بود به اسم سنگینک که شبیه نخودفرنگی بود، اما نه کاملاً گرد. سخت هضم بود و معمولاً آدم‌های فقیر آن را می‌خوردند. امروزه دیگر خبری از این خوراکی نیست

زمستان‌های تهران قدیم به‌جز کرسی و برف‌های چندمتری و آسمان آبی یک چیز دیگر هم داشت: غذاها و خوراکی‌هایی که مختص این فصل بود و فقط زمستان‌ها طبخ می‌شد. هنوز هم هوا که سرد می‌شود، بسیاری از این خوردنی‌ها به خانه پایتخت‌نشینان راه پیدا می‌کنند و برخی هم به تاریخ پیوسته‌اند و از آنها تنها خاطره‌ای خوشمزه مانده است.

### این محله...


#### درخت‌های ون در ده ونک



میرزا یوسف طباطبایی پور  
میلاد حضرت مسیح (ع)، در برخی نقاط تهران هم نشانه‌هایی از این جشن زمستانی به چشم می‌آید. البته این موضوع یک دلیل مهم دارد. از دوره قاجار، گروه‌هایی از هموطنان ارمنی، خواسته یا ناخواسته، به تهران و حوالی آن کوچ کردند و در چند نقطه مشخص ساکن شدند و سنت‌ها و آیین‌های خود را زنده نگه داشتند. یکی از این محله‌های ارمنی‌نشین محله ونک تهران بود.

### عکس خانه

#### راننده تاکسی زیبا



در برخی کشورها به خاطر احترام به شهروندان به زیبایی‌های بصری ثابت و متحرک شهرشان توجه ویژه‌ای دارند و برای کسانی که قوانین زیبایی‌شناسی را رعایت نمی‌کنند جریمه‌هایی سنگین در نظر می‌گیرند. مثلاً در این کشورها رانندگی با خودرویی که حتی شیشه‌هایش هم کیفیت باشد ممنوع است و راننده آن جریمه می‌شود، چه برسد به رانندگی با خودروی تصادفی همراه با قطعات آویزان، به‌خصوص اگر آن خودرو عمومی هم باشد. این تصویر شکار دیروز خبرنگار روزنامه همشهری در یکی از خیابان‌های تهران است. البته پارادوکسی عجیب روی تصویر وجود دارد. راننده خودش فوق این تاکسی روی شیشه‌هایش پیام زیبایی از زندگی پیش چشم بقیه می‌کشد، اما خودش قوانین ساده زیبایی‌شناسی شهری را رعایت نمی‌کند.

### فاطمه عباسی

#### لبوداغه

با شروع فصل سرما، کار چرخی‌ها تازه رونق می‌گیرد و بخار هوس انگیزی از لبوهای قرمز درشت که در سینی و روی سیخ‌های فلزی با نظم چیده شده‌اند، بلند می‌شود. این مهمان‌های زمستانی شهر که هنوز هم از اواخر پاییز و در هوای سرد در خیابان‌های تهران دیده می‌شوند، در گذشته طرقداران زیادی داشتند. یکی دیگر از میان‌وعده‌ها یا به عبارتی، تنقلات سالم مردم تهران باقالی‌پخته بود. باقالی‌های داغ را در ظرف می‌ریختند و روی آن ادویه‌های مخصوصی از جمله فلفل قرمز و گلپر می‌زدند.

#### کدو حلوائی یا کدو تنبل

خیابانی است که به کدو حلوائی می‌گویند کدو تنبل. کدو حلوائی بسیار خوشمزه‌تر است و در قدیم آن را یا به صورت کبابی می‌خوردند یا با آن آش درست می‌کردند؛ به این صورت که کدو را در تنور می‌گذاشتند و با داخل دیگ به همراه کمی آب می‌پختند. بعد مثل قاج هندوانه آن را به بچه‌ها می‌دادند تا بخورند که بسیار در پیشگیری از سرماخوردگی و بالا رفتن ایمنی بدن مؤثر بود.

#### فرفنی به‌جای بستنی

قدیم برخی از مشاغل مثل بستنی‌فروشی و فالوده‌فروشی در فصل زمستان رو به فروش فرنی و شیربرنج می‌آوردند و ظهرها آش نیز در کنار این آذوردنی مغذی به‌راه بود. در خانه خوش قیمه، خورش به و خورش سسب درست می‌کردند، یکی از غذاهای بسیار خوش طعم دلمه به بود. داخل به را خالی و با گوشت، برنج و پیاز داغ بر می‌کردند، رنگش قرمز و مزه‌اش کمی شیرین بود و آن را گاهی سرد و گاه گرم با سرکه‌شیره یا سرکه‌قند می‌خوردند.

#### یک ترکیب جذاب

یکی از خوشمزه‌ترین و مقوی‌ترین غذاهای خیابانی تهران در فصل زمستان سیب‌زمینی و تخم‌مرغ پخته بود. این ترکیب همراه با نمک، فلفل، ادویه تند و گاهی گوجه‌فرنگی، کره و خیار سرو می‌شد. فروشنده‌ها تخم‌مرغ و سیب‌زمینی‌ها را در قابلمه‌های بزرگ مسی به‌صورت مجزا نگه می‌داشتند و به‌مرکز بر ترد شش‌هفته‌مانند سسینماها، پارک‌ها و پاتنه‌های حمل‌ونقل می‌رفتند تا با فروش مواد غذایی در آمد کسب کنند.

#### شلغم؛ درمان سرماخوردگی

تهرانی‌های قدیم معتقد بودند که شلغم داروی سرماخوردگی است. به همین دلیل، در گازی‌هایی که لبو می‌فروختند شلغم و مردم خردارش بودند. در بساط لب‌فروش‌ها و باقالی‌فروش‌ها یک خوراکی دیگر هم بود به اسم سنگینک که شبیه نخودفرنگی بود، اما نه کاملاً گرد. سخت هضم بود و معمولاً آدم‌های فقیر آن را می‌خوردند. امروزه دیگر خبری از این خوراکی نیست.

### دیروزنامه

#### گاهی چقدر زود دیر می‌شود



در صفحات روزنامه همشهری ۱۳۰۳ سال پیش که روز پنجشنبه، ۱۳ دی ۱۳۷۱ منتشر شد، آگهی صفحه ۱۳ خوندنمایی می‌کنند: تصویر باشکوهی از آرگ بم و دعوت آگهی‌دهنده از گردشگران برای بازدید از این بنای تاریخی، شاید خوانندگان آن روزها همشهری، وقتی این آگهی را دیدند با خود گفته باشند: «خب، بم ۲۵۰۰ سال است در دل کویر ایستاده و حالا لا‌هم زلزله ۹ سال بعد، این برگ از تاریخ جهان را خاک یکسان کرد و به ما یادآور شد که بسرای دین آثار گرانبهای تاریخی کشورمان، همیشه دیر است. البته بعد از گذشت ۲ دهه و به همت مردم مسئولان، آرگ بم دوباره بازسازی شده، اما باید پذیرفت که دیگر نمی‌توان صدای نفس مردمان دیروز بم را از خاک بازسازی‌شده امروز شنید.

### آداب مهربانی‌ها



تهرانی‌ها در سال‌های نه‌چندان دور، سنت‌هایی پسندیدم در باره غذا داشتند؛ سنت‌هایی که امروز بیشتر آنها به‌دست فراموشی سپرده شده است. «دهن چشان» «دهان گیره»، «تکه همسایگی» و «نیم‌پرس شاگردا و پادوها» از جمله رسوم و سنت‌هایی است که در میان اهالی تهران قدیم رسوم و نشانی‌های مهرورزی تهرانی‌ها و به جا آوردن حق همسایگی بوده است.

#### نیم‌پرس غذا یا دهان گیره

یکی از رسم‌های جالب و سنت‌های پسندیده رستوران‌دارها در روزگاران تهران قدیم، اختصاص دادن نیم‌پرس غذا به پادوها و شاگرداها بود که برای خرید غذای صاحب‌کارها و استادکارهایشان به رستوران می‌آمدند. جلویی‌ها و کبابی‌ها معتقد بودند که بوی غذا به مشام این‌ها رسیده و اگر

#### دهن چشان یا ته‌ظرف

«دهن چشان» یا «ته‌ظرف» هم اصطلاحی است که از مهربانی استادکاران یا شاگردان و پادوهایشان برآمده است. در تهران قدیم رسم بر این بود که دلشان بخواد و پولی برای خرید نداشته باشند نزد خدا مسئول هستند و این غذای معجانی را که اصطلاحاً «دهان گیره» می‌گفتند با جان و دل به پادوها و شاگردان می‌دادند.

#### یکی از رسم‌های جالب و سنت‌های پسندیده رستوران‌دارها در روزگاران تهران قدیم، اختصاص دادن نیم‌پرس غذا به پادوها و شاگرداها بود که برای خرید غذای صاحب‌کارها و استادکارهایشان به رستوران می‌آمدند. جلویی‌ها و کبابی‌ها معتقد بودند که بوی غذا به مشام این‌ها رسیده و اگر

### قدمتش

میرزا یوسف، از درباریان و نوادگان میرزا محسن آشتیانی مردی درشت‌کار و دلسوز بود و چند محله اطراف تهران را از ناصرالدین‌شاه قاجار خرید تا آنها را آباد کند؛ از جمله محله‌هایی مثل یوسف‌آباد، بهجت‌آباد و عباس‌آباد. ده ونک نیز یکی دیگر از همین درباری‌های او بود. با کندن چند چاه و کاریز به دستورات اهالی، دهان نعمت آبادانی بر خورد شدند و باغ‌های اینجا پر شد از درخت‌های پربار توت، گردو و زالزالک و البته ون.

### دانشگاهش

یکی از مکان‌های فرهنگی محله ونک از گذشته‌های دور دانشگاه الزهرا (س) است؛ مکانی که با عنوان «مدرسه عالی دختران» در سال ۱۳۳۴ تأسیس شد تا دختران بتوانند در رشته‌هایی مثل مترجمی، منشی‌گری، روان‌شناسی و فنون خانه‌داری تحصیل کنند. در سال ۱۳۵۴ کاربری آن به دانشگاه تغییر یافت و بعد از انقلاب با همان ترکیب و البته تغییراتی در رشته‌ها برای آموزش عالی بانوان با نام دانشگاه الزهرا (س) به کار خود ادامه داد.

### ورزشگاهش

در آن روزگار، اقلیت‌های قومی این امکان را نداشتند که در مدارسی مخصوص خود تحصیل کنند و به همین دلیل، ارمنی‌های تهران انجمن‌های بزرگ و کوچکی در مکان‌های مختلف تهران تشکیل دادند تا به شکل غیررسمی، زبان خود را به فرزندان‌شان آموزش دهند. از دوره پهلوی دوم و با آزاد شدن فعالیت‌های رسمی اقلیت‌های دینی، آرامنه تهران هم فعالیت‌های خود را گسترش دادند و در اوایل دهه ۵۰ شمسی و با هدف گسترش ورزش و آموزش، کنگلک تأسیس ورزشگاه آراوات در زمینی به مساحت ۲۴ هزار مترمربع در محله ونک زده شده زمینی که در گذشته قبرستان ارمنی‌ها بود و حالا ورزشگاهی است با رشته‌های گوناگون.

### میدانش

یکی از ویژگی‌های این محله تهران آن است که بخش‌هایی از بافت آن بسیار رشد کرده و پر از ساختمان‌های امروزی و پاساژهای بزرگ و مغازه‌های رنگارنگ شده و بخش‌هایی از آن هنوز بافت سنتی خود را حفظ کرده است. میدان ونک در یکی از مهم‌ترین تقاطع‌های شمال تهران و البته بوستان‌هایی مثل باغ ایرانی در بافت قدیمی از دیگر دیدنی‌های این محله است. محله ونک به شکل تقریبی از شمال به بزرگراه هاشمی رفسنجانی، از غرب به اتوبان شهید چمران، از جنوب به بزرگراه شهید همت و از شرق به بلوار نلسون ماندلا محدود می‌شود.

